

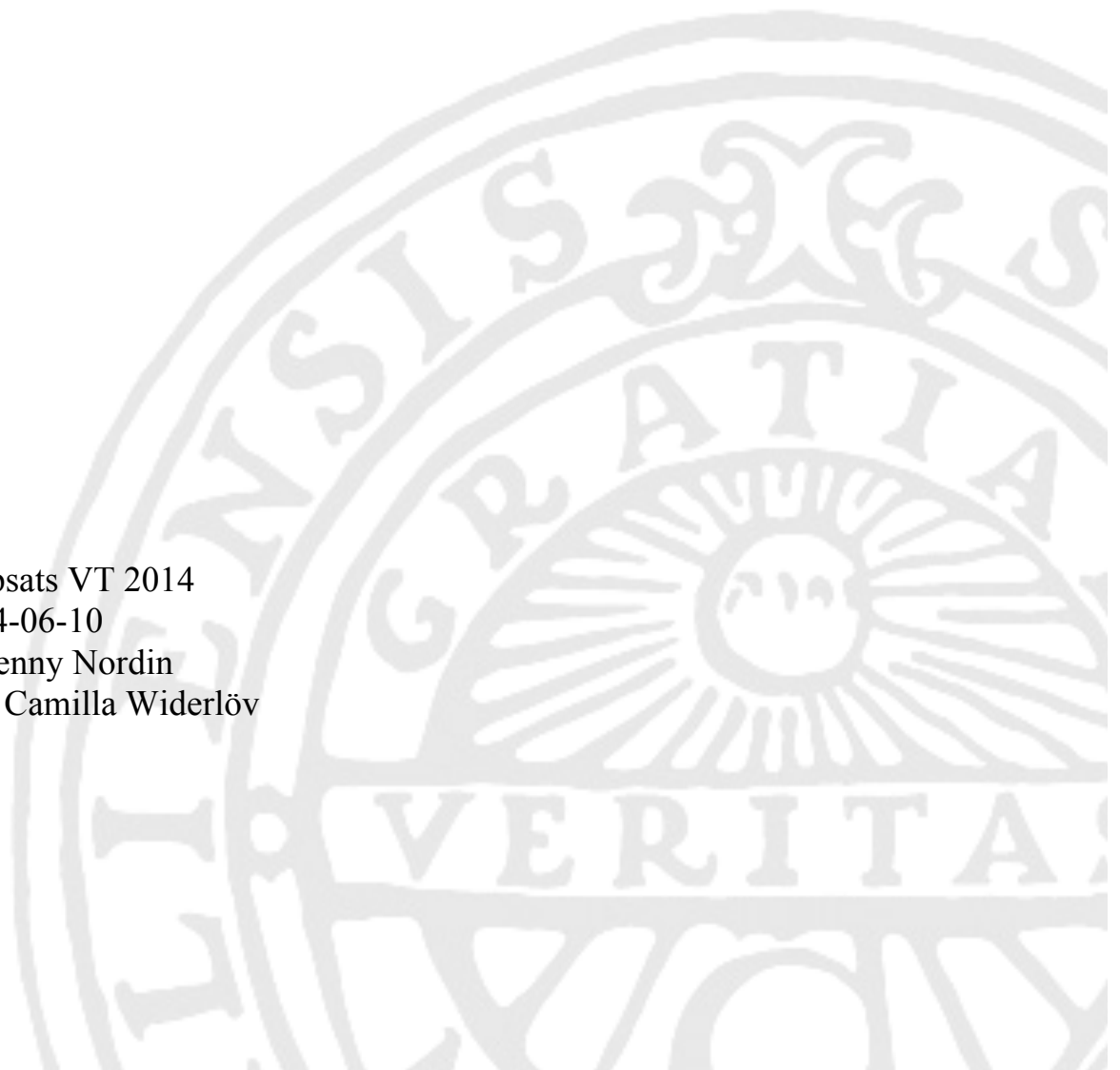

UPPSALA UNIVERSITET
Företagsekonomiska Institutionen - Handelsrätt

LEKMANNAREVISORNS ANSVAR

*- En studie kring lekmannarevisorns faktiska ansvar i en
ideell förening*

Kandidatuppsats VT 2014
Datum: 2014-06-10
Författare: Jenny Nordin
Handledare: Camilla Widerlöf

Förord

Ett stort tack till min handledare Camilla Widerlov som stöttat mig under hela processen och alltid kommit med värdefulla synpunkter. Jag vill även tacka opponenter som bidrog med en bra och konstruktiv opponering. Slutligen vill jag tacka mina vänner och familj som tagit sig tid att korrekturläsa och ge mig värdefulla kommentarer.

Uppsala 10 juni 2014

Jenny Nordin

Sammandrag

En lekmannarevisor i en ideell förening har inget krav på sig att vara utbildad, utan ska endast ha den insikt och kunskap som krävs för det uppdrag som ska utföras. Det kan således vara en medlem i föreningen som tagit på sig ansvaret att agera revisor och är därmed inte anställd av någon revisionsbyrå. En lekmannarevisor i en ideell förening omfattas inte av någon specifik lag och kan ofta bli tillsatta utan att egentligen ha så stor kunskap kring vad uppdraget innebär. Eftersom det inte finns någon lagstiftning kring vad som gäller för ideella föreningar ämnar den här studien klargöra hur ansvaret ser ut för lekmannarevisorer i ideella föreningar.

När stämman ska tillsätta lekmannarevisorn är det viktigt att lekmannarevisorn inte är jävig eller står i annan beroendeställning till någon i styrelsen. En lekmannarevisor kan bli ansvarig för en handling om den vållat föreningen ekonomisk skada. Det gäller då att lekmannarevisorn antingen begått ett brott eller att skadan uppkommit på grund av att lekmannarevisorn agerat oaktsamt eller med uppsåt. En enskild medlem kan bara stämma lekmannarevisorn om det enbart är den enskilde medlemmen som blivit drabbad, det vill säga att de andra medlemmarna i föreningen inte blivit drabbade.

Föreningen och stämman har en stor del i ansvarsfrågan. Tillsätter de en lekmannarevisor genom övertalning eller påtryckningar får de skylla sig själva. Förutsatt att de vet att dennes kunskaper inom ekonomi och revision är begränsade. Således är en okunnig lekmannarevisor i en ideell förening relativt skyddad och löper inte så stor risk att bli ansvarig, så länge denne inte begår något brott eller vållar en skada med uppsåt.

Nyckelord: Ideell förening, Revisor, Lekmannarevisor, Ansvar

Förkortningar

ABL	-	Aktiebolagslagen (SFS 2005:551)
AvtL	-	Avtalslagen (SFS 1915:218)
BFL	-	Bokföringslagen (SFS 1999:1078)
FAR	-	Branschorganisationen för redovisningskonsulter, revisorer och rådgivare
HB	-	Handelsbalken (SFS 1736:0123 2)
HD	-	Högsta domstolen
IL	-	Inkomstskattelagen (SFS 1999:1229)
KKL	-	Konsumentköplagen (SFS 1990:932)
NJA	-	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop.	-	Proposition
RevL	-	Revisionslagen (SFS 1999:1079)
RF	-	Riksidrottsförbundet
RH	-	Rättsfall från hovrätterna
SKL	-	Skadeståndslagen (SFS 1972:207)
SOU	-	Statens offentliga utredningar
ÅRL	-	Årsredovisningslagen (SFS 1995:1554)

Innehållsförteckning

---

1 INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND.....	1
1.2 PROBLEMFÖRMULERING.....	1
1.3 FRÅGESTÄLLNING.....	2
1.4 SYFTE.....	3
1.5 METOD OCH MATERIALINHÄMTNING.....	3
1.6 DISPOSITION.....	4
2 DEN IDEELLA FÖRENINGEN	5
2.1 ALLMÄNT OM IDEELLA FÖRENINGAR.....	5
2.2 GOD FÖRENINGSSSED.....	5
2.3 STYRELSEMEDLEMMARNAS ANSVAR.....	6
2.4 SAMMANFATTNING.....	7
3 VILKET SYFTE HAR EN REVISOR?	8
3.1 REVISORNS ROLL I ASSOCIATIONEN.....	8
3.2 GOD REVISIONSSED.....	8
3.3 VILKEN TYP AV REVISOR DEN IDEELLA FÖRENINGEN BEHÖVER.....	9
3.4 SAMMANFATTNING.....	10
4 LEKMANNAREVISORN	11
4.1 LEKMANNAREVISORNS UPPGIFTER I EN IDEELL FÖRENING.....	11
4.2 LEKMANNAREVISORNS FÖRTROENDE.....	12
4.3 ANALOGIER TILL ANDRA LAGAR.....	13
4.4 LEKMANNAREVISORNS ANSVAR.....	13
4.5 SAMMANFATTNING.....	15
5 ANALYS	16
5.1 LEKMANNAREVISORNS BAKGRUND.....	16
5.2 UTFÖRANDET AV REVISIONEN.....	17
5.3 ANSVARSFRÅGAN.....	18
5.4 SKADESTÅND.....	19
5.5 AUKTORISATIONSTVÅNG.....	20
5.6 NÄR BLIR LEKMANNAREVISORN JÄVIG?.....	20
5.7 ANALOGIER.....	21
6 SAMMANFATTNING OCH AVSLUTANDE SLUTSATS	22
6.1 TOLKNING AV ANDRA LAGAR.....	22
6.2 LEKMANNAREVISORNS FAKTISKA ANSVAR.....	22
6.3 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING.....	23
KÄLLFÖRTECKNING	I
OFFENTLIGT TRYCK.....	I
LITTERATUR.....	I
PUBLICERADE RÄTTSFALL.....	II
ELEKTRONISKA KÄLLOR.....	II

1 Inledning

1.1 Bakgrund

De allra flesta har någon relation till en ideell förening, vilket inte är så konstigt med tanke på att det finns över tre miljoner personer som är engagerade i en idrottsförening i Sverige. Av dessa har drygt 600 000 ett uppdrag som ledare eller styrelsemedlem.¹ En ideell förening omfattas inte av någon direkt civilrättslig lagstiftning, vilket betyder att det inte finns någon specifik lag som enbart reglerar ideella föreningar. Ideella föreningar kan därför tyckas ha rätt att agera som de själva vill.² De ideella föreningarna regleras dock utifrån andra lagar och regler, de är exempelvis bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (BFL) 2 kap. 2 §. Bokföringsskyldigheten gäller dock endast om föreningen har tillgångar värda över 1,5 miljoner kr eller bedriver näringsverksamhet såsom försäljning eller avgiftsbelagda aktiviteter, vilket de allra flesta föreningar gör.³ Ytterligare en av dessa regler är att de enligt Bolagsverket måste ha en revisor som granskar det arbete som skett under året.⁴ Om en ideell förening kan anses som en stor förening enligt definitionen i BFL måste de upprätta en årsredovisning enligt årsredovisningslagen (ÅRL) och därmed även följa revisionslagen (RevL). Uppfyller de dessa krav behöver de även ha en auktoriserad revisor. De flesta ideella föreningar är dock enligt definitionen små och behöver därför inte ha en auktoriserad revisor, utan kan till exempel utse en medlem till revisor. Denna revisor kallas lekmannarevisor och har inget krav på sig att vara utbildad, utan ska endast ha den insikt och kunskap som krävs för det uppdrag denne ska fullgöra.⁵ Denna regel lämnar mycket att önska, eftersom den kunskap som krävs är svår att bedöma då det inte finns något direkt formkrav samt att lekmän inte har den kunskap som alltid krävs för att uppfylla god revisionsred. Det är även svårt för dessa lekmannarevisorer att veta hur deras ansvarsbild ser ut då det inte finns en tydlig lag att hänvisa till. Därmed finns det även en stor osäkerhet kring vilket ansvar som följer med uppdraget som lekmannarevisor.

1.2 Problemformulering

Rollen som lekmannarevisor i en ideell förening kan skilja sig mycket åt från den att vara auktoriserad revisor i ett företag. Främst är det kultur, organisationsstrukturer och de finansiella behoven som utgör de största skillnaderna.⁶ Dessa skillnader kan till exempel bestå av en väldigt stark kultur inom en förening där lekmannarevisorn måste förstå kulturen samt föreningens syfte för att kunna utföra revisionen. Eftersom det kan anses mindre komplext att lära sig grundläggande ekonomi än att sätta sig in i en kultur, kan lekmannarevisorn göra ett mycket bra jobb genom att vara väl insatt i föreningens verksamhet, utan att vara expert på ekonomi. Dock väger dessa egenskaper inte alltid upp en bristande kunskap. Eftersom det kan vara svårt att få någon att ta på lekmannarevisorsrollen finns risken att den som blir lekmannarevisor känner sig tvingad och tackar ja på grund av det. En sådan situation kan leda till att lekmannarevisorn tar på sig ett uppdrag utan att veta vilket ansvar det innebär, till viss del arbetsmässigt men framförallt det juridiska ansvaret. Att tillsätta en lekmannarevisor som är osäker på vad dennes uppdrag innebär kan leda till skada, inte bara för föreningen utan

---

¹ Riksidrottsförbundet. *Idrotten i siffror*.

² RH 2012:33.

³ Skatteverket.

⁴ Bolagsverket.

⁵ i b.

⁶ Tate s 47.

även i ett större sammanhang. Eftersom att en ideell förening ofta får bidrag för den verksamhet de bedriver i form av aktivitetsstöd för antalet medlemmar de har är det viktigt att kontrollen av detta upprätthålls. Om revisionen utförs felaktigt i en ideell förening kan kommunen riskera att betala ut för mycket pengar då till exempel antalet medlemmar inte överensstämmer med det till kommunen angivna antalet. Även medlemmarna i föreningen kan skadas av en felaktig revision. De bidrar ofta med både tid och pengar som kan riskera att gå till andra saker än vad som var tänkt, därför krävs det att lekmannarevisorerna kontrollerat att styrelsen förvaltats föreningens tillgångar korrekt.

Lekmannarevisorns dilemma i en ideell förening kan vara att denne hamnar mellan styrelsen och dess medlemmar. En lekmannarevisor får inte vara jävig genom att vara nära släkt med någon i styrelsen.⁷ Men gränsen i en liten ideell förening kan vara svår att dra, där avsaknad av släktskap inte säger något om hur nära relationen är. Lekmannarevisorn kan således känna en viss tvekan inför att göra sitt jobb på ett helt korrekt sätt och frestelsen att låta vissa saker passera kan bli stor. Om kunskapen hos den valda lekmannarevisorn är för liten i förhållande till uppdraget finns risken att lekmannarevisorn agerar utifrån vad som blir bäst för denne själv.⁸ Ett sådant agerande kan bli ett stort problem för föreningen då lekmannarevisorn riskerar att missgynna antingen styrelsen eller medlemmarna. Risken blir då att lekmannarevisorn missköter sitt jobb och för medlemmarna bakom ljuset för att undvika att bli ovän med styrelsen. För att undvika en sådan situation är det av stor vikt att lekmannarevisorn har den kunskap som krävs för att utföra revisionen. Problemet uppstår dock när det inte finns några lagstadgade krav på lekmannarevisorn, utan föreningen och lekmannarevisorn själva måste avgöra om kunskapen är tillräcklig för att utföra revisionen.

Vid starten av denna studie kunde inga studier inom ämnet hittas, vilket gör det högst angeläget att reda ut vad som faktiskt gäller för lekmannarevisorerna. Då ovissheten är stor, eftersom det inte finns någon specifik lag att luta sig emot för ideella föreningar, finns risken att styrelsen ser frånvaron av lagar som ett tillfälle att fuska. Trots ovissheten finns det relativt lite skrivet om lekmannarevisorns ansvar, därav kommer denna studie fylla ett upplevt tomrum inom ämnet. Genom att tydliggöra vad som verkligen gäller kan risken för att lekmannarevisorn missköter sitt jobb på grund av okunskap minska. Genom ökad kunskap inom ämnet kommer även lekmannarevisorerna gynnas av en klarlagd bild av det juridiska ansvaret, samt att föreningarna gynnas genom att de vet vad de kan förvänta sig och kräva från lekmannarevisorn. Det bör även bli svårare att undanhålla fusk inom föreningslivet när de inblandade vet vilka regler som är aktuella, vilket även leder till att styrelsen blir mer restriktiv då de vet vilket ansvar lekmannarevisorn har. En väl informerad lekmannarevisor som vet vad dennes arbete går ut på, samt vilket ansvar denne har kommer leda till att förtroendet för föreningslivet upprätthålls.

1.3 Frågeställning

Utifrån ovanstående är det viktigt att undersöka dels vilka skyldigheter och rättigheter som lekmannarevisorerna besitter, dels vad som händer om det kommer fram att något har blivit fel, utan att lekmannarevisorn underrättat stämman. Detta leder fram till forskningsfrågan: *hur ser ansvaret ut för en lekmannarevisor i en ideell förening?*

---

⁷ Bolagsverket.

⁸ Deegan & Unerman s 148.

1.4 Syfte

Syftet med denna studie är att klargöra och tydliggöra ansvarsfrågan för en lekmannarevisor i en ideell förening. Eftersom det inte finns några tydliga lagar kring vad som gäller, samtidigt som det finns många som sitter på dessa poster idag utan att veta vilket ansvar de faktiskt har är det av vikt att utreda ansvarsfrågan. För att kunna besvara den frågan behöver vikt även läggas vid styrelseledamöternas ansvar. Genom denna studie kommer lekmannarevisorerna veta vilket uppdrag de tackar ja till, samt att föreningarna förstår vikten av att ha en lekmannarevisor som passar för uppgiften. Genom att de båda vet vad som förväntas av lekmannarevisorn kommer det leda till en förbättring, både för föreningen och för den enskilde lekmannarevisorn.

1.5 Metod och materialinhämtning

Denna studie kommer att ha en rättsdogmatisk utformning, vilket innebär att studien beskriver vilka regler som finns, *de lege lata*, samt vilka regler som borde finnas, *de lege ferenda* inom det valda området.⁹ För denna studie får det betydelsen att frågeställningen kommer försöka besvaras utifrån de lagar och regler som kan appliceras på det valda området, trots att det inte finns någon specifik lag för ideella föreningar. Studien kommer således utgå ifrån det som tidigare skrivits för att sammanställa, samt komma med slutsatser kring vad som gäller för lekmannarevisorer i ideella föreningar.

Anledningen till att denna studie skrivs är att det saknas studier på området, vilket har påverkat materialinventeringen då material kring ämnet varit svårt att finna. Det finns ingen specifik lag som reglerar den ideella föreningen och än mindre lekmannarevisorn i denna. Därmed har det funnits stora svårigheter att finna offentligt tryck inom ämnet, varför författare med lång erfarenhet av arbete med ideella föreningar valts som huvudkällor, se exempelvis Carl Hemström. Valet av författare med lång erfarenhet inom ideella föreningar har gjorts för att den litteratur som det i studien hänvisas till ska anses som trovärdig. Av samma anledning är det ett fåtal författare som stor vikt lagts vid, vilket skulle kunna kritiserar för att vara för snävt eller ej trovärdigt. Dock är dessa författare väl kända och har lång erfarenhet inom det valda området, samt har dessa författare blivit citerade av andra många gånger, vilket gör att de kan anses som trovärdiga källor för denna studie. I denna studie har även böcker utgivna av revisionsbyråer använts, vilket är ett medvetet val då dessa är de som har den största erfarenheten av att arbeta praktiskt med revision i ideella föreningar. Att de kommer från ett specifikt företag bör inte försämra trovärdigheten i denna studie då studiens syfte inte är att jämföra olika byråer, utan att klarlägga vad som gäller för de lekmannarevisorer som står utan koppling till en byrå. Dock kvarstår problemet med att dessa regler inte är lagstadgade samt att vissa uppskattningar har varit tvungna att göras. Dessa uppskattningar har främst bestått av vilka analogier som är rimliga att göra utifrån vad som är lagstadgat för andra föreningar och revisorer.

De offentliga tryck som använts bör ha en hög trovärdighet och endast bidra positivt till studien, dock bör läsaren ha i åtanke att förarbeten kommer ifrån politiska partier, vilket gör att det finns en politisk agenda bakom dessa. Dock är den politiska agendan inget som bör ha fått någon konsekvens i denna studie, då ämnet inte anses vara ett känsligt ämne, utan är en lucka som lagstiftaren inte åtgärdat. Inget av partierna bör gynnas mer eller mindre av en lagstiftning om ideella föreningar då samtliga partier är just ideella föreningar.

---

⁹ Lehrberg s 203 ff.

1.6 Disposition

Nästkommade del av studien behandlar först ideella föreningar i allmänhet, vad som gäller för dessa samt hur de är uppbyggda. Kunskap om ideella föreningar krävs för att senare kunna sätta sig in i lekmannarevisorns uppgift samt vilka svårigheter som finns för denna. Därefter följer ett avsnitt som beskriver vad en revisor har för uppdrag, oavsett om denne är auktoriserad eller lekman. En sådan förklaring krävs för att senare kunna jämföra och dra paralleller från den auktoriserade revisorn till lekmannarevisorns ansvar och uppgifter. Genom dessa två stycken finns nu kunskapen för att sätta sig in i lekmannarevisorns ansvar i den ideella föreningen, varpå följande stycken kommer beröra vad som sägs om lekmannarevisorn både i lag, men också genom förarbeten och andra författare. Vikt kommer även att läggas vid god revisionssed. Om de ideella föreningarna måste förhålla sig till god revisionssed ställer det höga krav på lekmannarevisorn, därför är det av vikt att utreda huruvida lekmannarevisorerna besitter det ansvaret eller ej. Vad som här framkommit kommer sammanfattas innan det avslutningsvis följer en analys där resultatet analyseras och diskuteras. Efter analysen följer en slutsats med sammanfattande tankar där frågeställningen kring hur lekmannarevisorns ansvar i en ideell förening ser ut besvaras. Studien avslutas med ett förslag till vidare forskning.

2 Den ideella föreningen

2.1 Allmänt om ideella föreningar

En ideell förening omfattas inte av någon direkt civilrättslig lagstiftning, vilket betyder att det inte finns någon specifik lag som enbart reglerar ideella föreningar. Det har varit aktuellt att införa en lag om ideella föreningar ett par gånger, men det har aldrig kommit till avslut. Att det aldrig skett kan bero på att det är riksdagen som ska anta dessa regler, och deras egna partier själva är ideella föreningar. Vilket kan leda till att de känner sig bakbundna av en lag, något de önskar undgå.¹⁰ Eftersom det inte finns någon lagstiftning kring ideella föreningar finns det heller ingen exakt definition av vad en ideell förening är, det kan dock sägas att det är motsatsen till vad en ekonomisk förening är. Den ekonomiska föreningen ska kombinera sina medlemmars ekonomiska intressen med en näringsverksamhet, den ideella föreningen är således motsatsen till den ekonomiska föreningen. Den ideella föreningen är därmed en förening som inte kombinerar ekonomisk verksamhet med syftet att främja sina medlemmars ekonomiska intresse.¹¹ En ideell förening behöver således inte ha som enda syfte att bedriva välgörenhet eller liknande, utan kan även ägna sig åt till exempel ideell näringsverksamhet.¹² Sådan näringsverksamhet kan innebära att föreningen bedriver näringsverksamhet, men intäkterna går inte till medlemmarna utan till föreningen eller till välgörenhet.¹³

En ideell förening kan bildas på många sätt. Ska det vara en ideell förening i juridisk mening finns det dock några formkrav att förhålla sig till. Ett antal personer ska ha gått ihop för att arbeta för en gemensam målsättning, vilket ska ske gemensamt och under organiserade former.¹⁴ Utifrån praxis kommer en ideell förening till stånd när den antagit stadgar, ett namn samt valt styrelse.¹⁵ En ideell förening utgår i mycket från dess egna stadgar, dessa blir rättesnöret för hela föreningens arbete. Vad som ska ingå i stadgarna finns ej lagstadgat, men HD:s uttalande i NJA 1987 s 394 har ansetts vägledande. Där anges att stadgarna måste innehålla föreningens namn, dess ändamål samt bestämmelser om hur föreningen ska fatta beslut. När dessa krav är uppfyllda blir föreningen en juridisk person och kan då ha anställda, äga tillgångar samt ansvara för sina egna tillgångar. Styrelsemedlemmarna har normalt inget personligt ansvar för föreningens skulder.¹⁶

2.2 God förenings sed

Trots bristen på lagstiftning för ideella föreningar finns det förhållningsregler som de bör hålla sig till, god förenings sed är en sådan. Det är en så kallad tyst kunskap som inte finns nedskriven och som heller inte benämns vid ord så ofta, mycket på grund av att det kan ses som självklarheter.¹⁷ Det handlar om normer och annan beprövad kunskap kring hur föreningar ska drivas. Att ha en god förenings sed i sin förening gör att trovärdigheten för organisationen stärks samt att det blir lättare att arbeta inom den ideella föreningen. Genom förenings seden vet medlemmarna hur riktlinjerna för föreningen ser ut, det ska exempelvis

---

¹⁰ Hemström & Giertz. *Bolag Föreningar Stiftelser – en introduktion* s 109.

¹¹ i b.

¹² Lundén. *Redovisning i ideella föreningar* s 14.

¹³ Verksamt.

¹⁴ Hemström & Giertz. *Bolag Föreningar Stiftelser – en introduktion* s 111.

¹⁵ i b.

¹⁶ Lundén. *Styrelsearbete i föreningar* s 82.

¹⁷ Voluntarius; Stattin s 476.

finnas stadgar, årsmöte och andra formaliteter. Dock är föreningsseden ingen lag, så föreningen är inte bunden av dem, dock är dessa riktlinjer ett bra verktyg att förhålla sig till.¹⁸

2.3 Styrelsemedlemmarnas ansvar

En styrelsemedlem i en ideell förening har inget personligt ansvar för föreningens skulder, eftersom föreningen är en juridisk person. Inget personligt ansvar är dock vad som gäller generellt men det finns situationer då styrelsen kan bli personligt ansvariga, dels betalningsansvariga för förenings skulder, dels skadeståndsskyldiga. Skillnaden mellan personligt ansvarig och skadeståndsansvarig är att det senare endast kan uppkomma om det kan visas att det uppkommit en ekonomisk skada.¹⁹

Som styrelsemedlem blir man i och med inträdet i föreningen syssloman och åtar sig då att utföra uppdraget på ett acceptabelt sätt.²⁰ Om sysslomännen handlar utanför sin behörighet blir föreningen inte bunden av avtalet. Handlar de dock inom sin behörighet men utanför sin befogenhet blir föreningen bunden, såvida tredje man är i god tro.²¹ Dessa regler återfinns i avtalslagen (AvtL) och träder in tillsammans med andra lagar så som handelsbalken (HB) då annan lagstiftning saknas. Sysslomannabegreppet kommer ifrån HB 18 kap. 1 §. Sysslomannaskapet uppkommer genom en viljeförklaring från huvudmannen till sysslomannen, i det här fallet från den ideella föreningen till styrelseledamoten. Utifrån HB 18 kap. 3-4 § kan sysslomännen bli ansvariga gentemot huvudmannen utifrån sitt felaktiga agerande. HB 18 kap. 3 § handlar om grövre ekonomiska brott så som förskingring, mest troligt skulle förskingring dock behandlas straffrättsligt, men om föreningen av olika anledningar vill ta det civilrättsligt blir denna paragraf aktuell. Skulle sysslomannen däremot agera svikligt eller försumligt är det HB 18 kap. 4 § som blir tillämplig då sysslomannen blir skadeståndsansvarig mot huvudmannen. HB 18 kap. 4 § ligger även till grund om sysslomannen av misstag vållar skada, eftersom sysslomannen då inte blir ansvarig utan huvudmannen får skylla sig själv.

Som syssloman finns det även tillfällen då denne kan bli personligt betalningsansvarig för handlingar som föreningen utfört, exempelvis skatte- och bokföringsbrott. De som med oaktsamhet eller uppsåt inte betalt skatt kan tillsammans med den skattskyldige, föreningen i det här fallet, bli skyldig att betala skatten jämte ränta.²² Sysslomännen kan även bli personligt ansvariga för att arbetsgivaravgifter inte betalats in, här är det av vikt för styrelsen att förstå att det till exempel inte bara är kassören som är ansvarig. Inom styrelsen har alla ett lika stort juridiskt ansvar för ekonomin, även om de internt delat på uppgifterna och bestämt att någon ska ta ett större ansvar.²³ Likaså kan sysslomännen bli personligt skadeståndsansvariga om de av uppsåt eller av oaktsamhet misskött sitt uppdrag så att det uppkommit en skada för föreningen. Det krävs dock att medlemmarna väcker åtal mot den berörda sysslomannen för att det ska ske.²⁴ I de flesta fall krävs det även att det ska ha begåtts ett brott för att skadestånd ska bli aktuellt, se till exempel skadeståndslagen (SKL) 2 kap. 2 §. Observera att suppleanter endast har rösträtt om de biträder en ledamot som ej kunnat närvara, de har således inte samma ansvar som ledamöterna vilka är ansvariga för det styrelsen gjort.²⁵

---

¹⁸ Voluntarius; Statin s 476.

¹⁹ Hemström & Giertz. *Bolag Föreningar Stiftelser – en introduktion* s 119.

²⁰ Hemström & Giertz. *Föreningar: om ekonomiska och ideella föreningar samt något om stiftelser* s 37.

²¹ Hemström & Giertz. *Bolag Föreningar Stiftelser – en introduktion* s 118.

²² Lundén. *Styrelsearbete i föreningar* s 85.

²³ i b.

²⁴ Hemström & Giertz. *Bolag Föreningar Stiftelser – en introduktion* s 119.

²⁵ Lundén & Lindblad. *Ideella föreningar* s 89.

Styrelsen blir ansvarig vid sådana beslut som tagits och som senare visar sig varit till skada för föreningen och därmed leder till skadestånd eller åtal. Här är det dock viktigt att skilja på skadeståndsgrundande och brottsliga handlingar. För att ett skadeståndskrav ska utgå behöver inte en brottslig handling förelegat, utan skadeståndet ska ersätta den ekonomiska skada som uppkommit. Böter eller fängelse kan däremot endast utdömas om ett brott föreligger. Här kan SKL 2 kap. 2 § bli tillämplig om en syssloman begått ett brott som orsakat en förmögenhetsskada för föreningen. För att en enskild styrelsemedlem inte ska kunna hållas ansvarig för ett sådant beslut krävs att denna har reserverat sig vid beslutsfattandet, vilket är helt acceptabelt att göra. Reservation innebär att det ska finnas protokollfört att den enskilde styrelsemedlemmen röstade emot. Om ledamoten inte reserverat sig kan denne endast gå fri om det visar sig att denne blivit förd bakom ljuset och därmed inte förstod vad omröstningen handlade om. Styrelseledamöterna svarar således endast för sådant som skett på grund av uppsåt eller oaktsamhet, normala skulder är det föreningen i form av juridisk person som är ansvarig för.²⁶

2.4 Sammanfattning

En ideell förening omfattas inte av någon specifik lag utan får använda sig av regler i andra lagar, till exempel AvtL och HB. För att bilda en ideell förening måste det enligt praxis finnas stadgar, styrelse samt ett namn på föreningen. En ideell förening är en juridisk person som kan äga tillgångar och ha skulder. Som styrelseledamot har man normalt inget personligt ansvar utan det är föreningen i form av juridisk person som svarar för exempelvis skulder. Dock kan en styrelseledamot bli personligt betalningsansvarig om föreningen ej betalt arbetsgivaravgifter. Skadeståndsansvar kan bli aktuellt om ledamoten har begått ett misstag på grund av oaktsamhet eller med uppsåt.

---

²⁶ Lundén. *Styrelsearbete i föreningar* s 67.

3 Vilket syfte har en revisor?

3.1 Revisorns roll i associationen

Vissa ideella föreningar behöver som tidigare nämnts förutom lekmannarevisorn, en auktoriserad revisor. Den auktoriserade revisorns uppgift är att kontrollera så att förvaltningen och ekonomin sköts som den ska. Lekmannarevisorns huvudsakliga syfte är att granska redovisningen samt hur styrelsen förvaltar föreningen eller organisationen de företräder.²⁷ En vanlig uppfattning är att revisorn, både den auktoriserade och lekmannen, endast söker efter fel och misstänkta brott, något som sällan stämmer överens med verkligheten.²⁸ Revisorererna finns där för att tillvarata medlemmarnas eller aktieägarnas intressen att föreningen/bolaget sköts på ett korrekt sätt, eftersom de själva inte har den möjligheten. Det är revisorns uppgift att rapportera till medlemmarna om de hittar något som de tycker verkar konstigt eller som styrelsen gjort fel, medvetet eller av oaktsamhet. Lekmannarevisorn eller den auktoriserade revisorns faktiska uppgift är således att skriva en revisionsberättelse där denne, om allt är som det ska, rekommenderar stämman att bevilja ansvarsfrihet, samt att balans- och resultaträkning fastslås. Har revisorn upptäckt något som inte stämmer ska denna upptäckt komma fram i revisionsberättelsen. Revisorn lämnar då en oren revisionsberättelse, vilket är revisorns sätt att kommunicera med stämman, samt att visa att de faktiskt hittat felaktigheter. Genom att lämna en oren revisionsberättelse har den auktoriserade revisorn uppfyllt sitt arbete. Det är därefter upp till stämman att besluta huruvida de går vidare med den informationen de fått.

Den auktoriserade revisorn kan bli skadeståndsskyldig gentemot den som den vållat skada. Enligt RevL 37 § kan den som uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar företaget eller bryter mot reglerna i RevL eller ÅRL bli skadeståndsskyldig.²⁹ Politikerna försöker dock reglera hur stort skadeståndet kan bli genom att sätta ett maxbelopp på 100 miljoner kr, förutsatt att den auktoriserade revisorn inte agerat uppsåtligen eller brottsligt.³⁰ Dessa regler gäller således inte för lekmannarevisorn i den ideella föreningen då denne faller utanför RevL, såvida analogier inte kan göras.

3.2 God revisions sed

God revisions sed är något som alla auktoriserade revisorer ska förhålla sig till och arbeta efter. Det framgår av både aktiebolagslagen (ABL) 9 kap. 3 § samt av branschorganisationen för redovisningskonsulter, revisorer och rådgivare (FAR). I lagen finns det dock ingen förklaring för vad god revisions sed faktiskt är, det som står klart är dock att det handlar om förtroende. Kompetens, oberoende och tystnadsplikt är enligt FAR de viktigaste kraven för att omvärlden ska ha ett fortsatt förtroende för revisorererna. Skulle förtroendet gå förlorat skulle revisorererna inte längre förväntas uppfylla de krav de ska, och kontrollen går därmed förlorad. För en auktoriserad revisor innebär det att denne ska arbeta med hög professionalitet och integritet.³¹ För den auktoriserade revisorn innebär god revisions sed något som alltid finns med dem, det sitter i ryggraden och följer av en lång arbetslivserfarenhet. För att bli auktoriserad revisor i Sverige krävs det idag minst åtta års erfarenhet av såväl praktisk som teoretisk kunskap inom revision.³² Av dessa måste minst tre år bestå av heltidsstudier på universitet eller högskola, med minst en kandidatexamen som resultat, samt arbetat minst tre

---

²⁷ FAR. *Revisor*.

²⁸ Svenska Dagbladet.

²⁹ Ingblad & Fagerberg s 145.

³⁰ SOU 2008:79

³¹ FAR. *God revisions sed*.

³² Revisornämnden. *Bli revisor*.

år inom revision som exempelvis revisorsassistent. De resterande två åren kan bestå av teori eller praktik. Således är det minst åtta års erfarenhet inom både teori och praktik innan någon självständigt kan utföra en revision,³³ och därmed antas agera utifrån god revisionssed. God revisionssed är därför inget som bara finns där, utan uppkommer allteftersom erfarenheten från yrket växer.

Den goda revisionsleden ska även präglade revisionen i en ideell förening, eftersom huvudsyftet är att god revisionsled ska präglade all revision som de auktoriserade revisorerna utför, och inte huruvida det sker i ett aktiebolag eller i en ideell förening.³⁴ I de ideella föreningarna är det som tidigare nämnts stadgarna och praxis inom föreningen, samt allmän praxis för ideella föreningar som styr hur föreningen ska skötas. Generellt kan sägas att god revisionsled ska hållas av alla som utför revision för att förtroendet för revisorer ska upprätthållas. Det finns inget lagstadgat om att lekmannarevisorn i en ideell förening måste hålla sig till god revisionsled, så länge det inte står i deras stadgar eller liknande. Dock står det i den guide som idrottens föreningslära ger ut om revision att den revision som sker ska göras enligt god revisionsled. Med tanke på att en väldigt stor del av de föreningar som finns i Sverige idag utgörs av idrottsföreningar är det många lekmannarevisorer som dels måste veta vad god revisionsled är, dels förhålla sig till den.³⁵ Vilket kan jämföras med de auktoriserade revisorerna som haft minst åtta års arbete med att sätta sig in i vad god revisionsled innebär.

3.3 Vilken typ av revisor den ideella föreningen behöver

Alla föreningar behöver inte ha en revisor, dock står det i de flesta föreningars stadgor att de ska ha minst en, om denna sedan är en auktoriserad eller en lekmannarevisor beror på några faktorer hos föreningen. I Riksidrottsförbundets (RF) normalstadgar skriver de om *revisorerna*,³⁶ vilket föreningarna valt att tolka som att det ska finnas minst två revisorer.³⁷ Även om föreningen enligt de lagar som finns inte behöver ha en auktoriserad revisor väljer många ändå att ha en sådan, trots att det kan leda till en högre kostnad. Den ideella föreningen anser det vara värt den kostnaden då de vet att jobbet blir professionellt utfört.³⁸ Men det finns även föreningar som inte har något val utan är tvungna att anlita en auktoriserad revisor, i dessa situationer är det främst BFL, ÅRL och RevL som blir tillämpliga.

De ideella föreningar som måste följa RevL är de som uppfyller kraven för att vara en stor förening enligt gränssnittsregeln som återfinns i BFL 6 kap. 1 §. Här definieras vad som är ett stort företag och därmed de som måste avsluta sitt räkenskapsår med en årsredovisning. Denna gräns används således även för ideella föreningar genom att de som uppfyller dessa krav även måste upprätta en årsredovisning och således följa de lagar som det medföljer, exempelvis att ha en auktoriserad revisor. Denna gräns har tidigare varit lägre, men höjdes 2010 i samband med att revisionsplikten för små företag avskaffades.³⁹ Denna höjning får även konsekvenser för föreningar då ännu färre föreningar kommer vara ålagda att ha en auktoriserad revisor, eftersom det är färre som kommer att bedömas som stora. Idag är kraven att de i snitt haft 50 stycken anställda de senaste två åren, mer än 40 miljoner kr i balansomslutning de senaste två åren samt att föreningens redovisade nettoomsättning varit minst 80 miljoner kr de senaste två åren. De som uppfyller minst två av de ovanstående

³³ Revisorsnämnden. *Bli revisor*.

³⁴ Revisorsnämnden. *D 5/97*.

³⁵ SISU s 4.

³⁶ Riksidrottsförbundet. *RF:s stadgemall för idrottsföreningar s 7*.

³⁷ SISU s 4.

³⁸ Lundén & Lindblad. *Ideella föreningar s 115*.

³⁹ Prop. 2009/10:204 s 1 & 42 f.

kriterierna måste följa RevL, vilket då också innebär att de måste ha minst en auktoriserad eller godkänd revisor.⁴⁰ Dessa lagar bygger på varandra, så om de enligt BFL måste upprätta årsredovisning enligt ÅRL, måste de även ha revisor enligt RevL.⁴¹

Det finns även ideella föreningar som inte uppfyller kraven i lagarna ovan, men som ändå behöver ha en revisor, till exempel de som bedriver näringsverksamhet. Däremot finns det inget krav på att denne behöver vara auktoriserad.⁴² Det kan dock ifrågasättas vad som menas med näringsverksamhet, många idrottsföreningar bedriver mindre kioskverksamheter, lotterier eller andra evenemang för att samla in pengar, vilka kan liknas med en näringsverksamhet. Dessa verksamheter har fått innebörden av näringsverksamhet hos Skatteverket, vilka då kräver att det ska finnas någon som kontrollerar dessa verksamheter, varpå kraven på revisor uppkommer.⁴³ Liknande krav finns även för de föreningar som får bidrag, vanligt är då att myndigheten eller de som betalar ut pengarna vill se att det finns en revisor som kan bekräfta att de bidragsgrundande uppgifterna är korrekta.⁴⁴ De ideella föreningar som inte behöver en auktoriserad revisor är således de föreningar som inte behöver upprätta årsredovisning enligt BFL. Dock har Bokföringsnämnden kommit med en rapport där de belyser problemet med vad som faktiskt menas med näringsverksamhet. I den fastslog de att näringsverksamhet är sådan som kan likställas med näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen (IL) 13 kap. 1 § eller anses vara utövad av den som är näringsidkare enligt konsumentköplagens (KKL) 1 §.⁴⁵ Näringsverksamhet definieras i IL som förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt, medan det i KKL definieras som en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten. Således kan samma ideella förening anses bedriva näringsverksamhet i ett sammanhang, men inte i ett annat.

3.4 Sammanfattning

Revisorns uppgift är att granska och kontrollera det arbete som styrelsen gjort under året. Som auktoriserad revisor måste man utföra revisionen enligt god revisions sed, vilket innebär att revisionen ska vara hederlig och utföras på ett sådant sätt att förtroendet för revisorerna upprätthålls. Som lekmannarevisor i en ideell förening finns det inget krav på att revisionen ska vara enligt god revisions sed, däremot har Riksidrottsförbundet utfäst i sina stadgar att deras föreningar ska utföra revisionen utifrån god revisions sed. Deras stadgar innebär att de flesta idrottsföreningar måste förhålla sig till god revisions sed, trots att de mest troligt inte har den kunskap som krävs för det. Om en ideell förening ägnar sig åt näringsverksamhet eller anses som en stor förening enligt gränssnittsregeln som återfinns i BFL 6 kap. 1 § måste de ha en auktoriserad revisor. Övriga föreningar som enligt sina stadgar eller andra bestämmelser måste ha en revisor behöver endast en lekmannarevisor.

---

⁴⁰ Lundén & Lindblad. *Ideella föreningar* s 112.

⁴¹ Hemström & Giertz. *Föreningar: om ekonomiska och ideella föreningar samt något om stiftelser* s 39 f.

⁴² Bolagsverket.

⁴³ Skatteverket.

⁴⁴ Hemström & Giertz. *Bolag Föreningar Stiftelser – en introduktion* s 117.

⁴⁵ Bokföringsnämnden s 1.

4 Lekmannarevisorn

4.1 Lekmannarevisorns uppgifter i en ideell förening

Lekmannarevisorn ska kontrollera att det ekonomiska arbetet i föreningen gått till på ett korrekt sätt, om föreningen har en kassör ska dennes arbete granskas. För att en lekmannarevisor ska kunna utföra revisionen på ett korrekt sätt är det viktigt att denne har de kunskaper som krävs. Enligt lagen om ekonomiska föreningar 8 kap. 3 § ska en revisor ha den ekonomiska kunskap som krävs för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Någon motsvarighet finns inte för ideella föreningar, men för att lekmannarevisorn ska kunna fullgöra sitt uppdrag bör denne ha kunskap om det uppdrag som ska utföras. Saknas kunskapen kan lekmannarevisorn inte utföra sitt uppdrag att granska arbetet.⁴⁶ Vidare bör även lekmannarevisorn vara myndig och ej försatt i konkurs.⁴⁷ Observera att de krav som finns i lagen om ekonomiska föreningen inte är ett krav för de ideella föreningarna,⁴⁸ men många föreningar har angett i sina stadgar att dessa krav ska gälla även för dem.

En annan viktig del av lekmannarevisorns arbete är att ta del av styrelsens protokoll. Genom att granska dessa kan de se huruvida styrelsen arbetat på ett korrekt sätt. Här är det av vikt att lekmannarevisorn sett till att styrelsen fattat de viktiga beslut som varit nödvändiga, samt att de genomfört de beslut de tagit.⁴⁹ Om denna kontroll skulle brista hade styrelsen kunnat ägna sig åt helt andra saker än föreningens syfte. Genom att granska dessa protokoll får även lekmannarevisorn information om styrelsen gjort några stora inköp som kommer påverka föreningens ekonomi. På liknande sätt är det av vikt att lekmannarevisorn ser till att föreningen följer sina stadgar samt övriga lagar och regler. Här krävs det viss kunskap av lekmannarevisorn för att veta vilka lagar och regler som de måste följa, eftersom de är en liten förening behöver de dock inte följa reglerna om årsredovisning och bokföring enligt BFL och ÅRL. Det åligger även lekmannarevisorn att se till så att föreningen har rätt försäkringsskydd.⁵⁰

Slutligen ska lekmannarevisorn till årsstämman sammanställa en revisionsberättelse.⁵¹ Här ligger ett väldigt stort ansvar, för det är i revisionsberättelsen som lekmannarevisorn kan påvisa att något inte står rätt till eller att styrelsen misskött sig. Revisionsberättelsen är således lekmannarevisorns viktigaste instrument för att påvisa att denne upptäckt något som stämman bör få vetskap om. Är allt som det ska räcker det med att lekmannarevisorn upprättar en revisionsberättelse där denne styrker att styrelsen utfört de uppdrag de haft, samt skött ekonomin på ett tillfredsställande sätt. Lekmannarevisorn rekommenderar då stämman att lämna styrelsen ansvarsfrihet samt att de fastställer resultat- och balansräkning. Skulle det däremot finnas något som lekmannarevisorn bör påpeka ska denne lämna en oren revisionsberättelse till årsstämman. I denna kan lekmannarevisorn rekommendera att stämman inte lämnar ansvarsfrihet till styrelsen. Om ansvarsfrihet finns inget lagstadgat, utan här hänvisas till stadgarna där många föreningar valt att hänvisa till lagen om ekonomiska föreningar, där ansvarsfrihet finns reglerat. Beviljar föreningen styrelsen ansvarsfrihet kan styrelsen inte hållas ansvariga för det som skett under året. För att kräva styrelsen eller enskilda styrelseledamöter på skadestånd är det därför av vikt att dessa inte beviljats

---

⁴⁶ Hemström & Giertz. *Föreningar: om ekonomiska och ideella föreningar samt något om stiftelser* s 39.

⁴⁷ Lundén & Lindblad. *Ideella föreningar* s 113.

⁴⁸ Nerep s 39.

⁴⁹ Lundén & Lindblad. *Ideella föreningar* s 116.

⁵⁰ i b.

⁵¹ i b.

ansvarsfrihet.⁵² Stämman kan gå emot lekmannarevisorns rekommendationer och lämna ansvarsfrihet trots att revisionsberättelsen inte rekommenderat det eller tvärtom, men då har lekmannarevisorn informerat stämman om vad som skett och därmed fullgjort sitt uppdrag. Viktigt att påpeka är dock att ansvarsfrihet endast gäller gentemot föreningen, det påverkar således inte utomståendes rätt att kräva ersättning.⁵³

4.2 Lekmannarevisorns förtroende

Medlemmarna i en ideell förening har lika lite rätt att gå in och titta huruvida styrelsen skött sitt uppdrag som de har i en ekonomisk förening eller någon annan associationsform.⁵⁴ Därför är lekmannarevisorn medlemmarnas enda organ för att kontrollera att deras angelägenheter sköts som de ska. För att lekmannarevisorn ska kunna företräda medlemmarna krävs det att förtroendet för lekmannarevisorn är högt, annars är dennes roll nästintill meningslös. För att upprätthålla förtroendet finns det vissa krav som lekmannarevisorn måste uppfylla. Dessa krav är reglerade i lagen om ekonomiska föreningar och finns således inte specificerade för ideella föreningar, dock bör dessa enligt praxis även gälla för ideella föreningar.⁵⁵ Dessa regler bygger på att lekmannarevisorn inte får vara med i styrelsen, varken som ledamot eller suppleant, eftersom lekmannarevisorn inte objektivt kan granska det arbete den själv har gjort. Av samma anledning får lekmannarevisorn ej heller hjälpa föreningen med redovisning eller annat ekonomiskt arbete, lekmannarevisorn kan således inte göra utbetalningar eller placera om föreningens pengar.⁵⁶ Däremot får lekmannarevisorn ge allmänna råd om föreningens ekonomi, det är heller inget hinder för lekmannarevisorn att vara medlem i föreningen.⁵⁷ Lekmannarevisorn får inte stå i beroendeställning till styrelsen. Beroendeställning kan till exempel innebära att lekmannarevisorn inte får vara anställd av föreningen eller av någon styrelseledamot.⁵⁸ Att lekmannarevisorn får ett arvode för sitt revisorsuppdrag bör inte anses som en anställning, utan problem kan uppstå om det till exempel är den anställde vaktmästaren som blir vald till lekmannarevisor. Problemet blir då att lekmannarevisorn med stor sannolikhet kommer tveka inför att belysa eventuella felaktigheter som styrelsen gjort, eftersom lekmannarevisorn riskerar att förlora på det personligen. Om lekmannarevisorn väljer att inte belysa ett misstag som styrelsen gjort har lekmannarevisorn inte fullgjort sitt uppdrag.

Vidare får lekmannarevisorn enligt lagen om ekonomiska föreningar 8 kap. 7 § inte ha en relation med någon i styrelsen, varken ledamot eller suppleant. Med relation menas maka/make, sambo, syskon, svåger eller släkt i rakt upp- eller nedstigande led. Slutligen får lekmannarevisorn inte stå i låneskuld till föreningen. Vissa lån kan dock vara acceptabla om det till exempel är ett medlemslån som normalt sett sammanfaller med medlemskap i föreningen. Lekmannarevisorn får således inte ha en låneskuld som går utöver vad som anses normalt i föreningen.⁵⁹ Sammanfattningsvis kan sägas att lekmannarevisorn inte bör vara i en sådan ställning att denne kan fatta ett ekonomiskt beslut för föreningen.⁶⁰ Samtliga av dessa krav finns till för att lekmannarevisorn inte ska vara i beroendeställning till någon i styrelsen.

---

⁵² Lundén & Lindblad. *Ideella föreningar* s 103.

⁵³ Broberg, Lundén & Ohlsson s 114.

⁵⁴ Hemström & Giertz. *Bolag Föreningar Stiftelser – en introduktion* s 116.

⁵⁵ Hemström & Giertz. *Föreningar: om ekonomiska och ideella föreningar samt något om stiftelser* s.39;

PwC s 83; Lundén & Lindblad. *Ideella föreningar* s 113.

⁵⁶ Lundén. *Redovisning i ideella föreningar* s 267.

⁵⁷ PwC s 83.

⁵⁸ Lundén & Lindblad. *Ideella föreningar* s 113.

⁵⁹ i b.

⁶⁰ A a s 114.

4.3 Analogier till andra lagar

För auktoriserade revisorer finns det en stor mängd lagstiftning att vända sig till när osäkerhet uppkommer. RevL har regler för vad som gäller för revisorer generellt, men även ABL har tydliga regler kring vad som gäller för revisorers arbete när de arbetar med aktiebolag. Lagen om ekonomiska föreningar är dock den lag som de flesta vänder sig till för att få vishet kring ideella föreningar, eftersom ekonomiska föreningar påminner mest om de ideella föreningarna. Dock har det uttryckts att stor försiktighet måste antas vid analogier till andra lagar då en ideell förening kan skilja sig väldigt mycket åt från förening till förening.⁶¹ Vad som gäller för en ekonomisk förening behöver således inte vara aktuellt för en ideell förening. Det är med stor sannolikhet att det som gäller för ekonomiska föreningar inte är tillämpligt för de ideella föreningarna, men en viktig del för att avgöra om analogier kan göras är hur föreningens ändamål och verksamhet ser ut.⁶²

En viktig aspekt för att klargöra ansvaret för lekmannarevisorer är hur likheterna till ABL och revision i allmänhet ser ut, eftersom ett helt kapitel i ABL reglerar den auktoriserade revisorns arbete i ett aktiebolag. I förarbetena till ändringarna i RevL som trädde i kraft den 1 jan 2002 framkommer det att regeringen inte såg någon anledning att skilja på olika typer av revision.⁶³ Om revisionen skedde i en ideell förening där det inte fanns något lagstadgat krav på revision, det vill säga att föreningen inte uppfyllde kraven i BFL och ÅRL för att ha en auktoriserad revisor, skulle revisionen inte behandlas annorlunda mot revisionen i ett aktiebolag. Regeringen menade att den revision som faktiskt gjordes i den ideella föreningen var av samma karaktär och den auktoriserade revisorn utnyttjade samma tekniker som vid revisionen i ett aktiebolag.⁶⁴ Att revisionen även är adresserad till tredje man, såsom föreningens medlemmar eller långivare, är ytterligare ett argument för att den inte ska behandlas annorlunda än någon annan revision.⁶⁵ Propositionen nämner däremot inte lekmannarevisorn utan syftar bara till själva revisionen.

Lekmannarevisorn kan inte beviljas ansvarsfrihet på samma sätt som styrelsen.⁶⁶ Om föreningen är missnöjd med lekmannarevisorns arbete är de enligt lagen om ekonomiska föreningar tvungna att ta upp missnöjet på stämman. För att kunna väcka talan i domstol och därmed kunna kräva skadestånd krävs det att frågan har behandlats på årsstämman.⁶⁷ Då krävs det att minst minoriteten, vilket är en tiondel av de röstberättigade, ställt sig bakom kravet på att väcka skadeståndstalan mot lekmannarevisorn för att revisionen varit bristfällig.⁶⁸

4.4 Lekmannarevisorns ansvar

Det är lekmannarevisorns uppgift att upptäcka och påkalla eventuella felaktigheter, därför har lekmannarevisorn i en ideell förening ett större ansvar än vad många kan tro.⁶⁹ För att ett skadeståndsansvar ska bli aktuellt kan det handla om att styrelsen gjort något felaktigt som lekmannarevisorn sedan inte uppmärksammat stämman om. Om lekmannarevisorn ska göra sitt jobb korrekt ska denne påpeka felaktigheterna i sin revisionsberättelse eller på annat sätt

---

⁶¹ NJA 1958 s 438.

⁶² Nerep s 18.

⁶³ Prop. 2000/01:146 s 41.

⁶⁴ i b.

⁶⁵ i b.

⁶⁶ Broberg et al. s 114.

⁶⁷ i b.

⁶⁸ i b.

⁶⁹ Lundén & Lindblad. *Ideella föreningar* s 120 f.

upplysa stämman om vad som skett. Gör lekmannarevisorn inte det kan det leda till skadeståndsansvar för denne gentemot föreningen, eftersom föreningens medlemmar blivit vilseledda samt att föreningen tagit skada av lekmannarevisorns agerande.⁷⁰ Detsamma kan även ske om lekmannarevisorn agerat, men agerat felaktigt, vilket kan ske genom att lekmannarevisorn lämnar en oren revisionsberättelse utan att ha sakliga grunder för sina misstankar.⁷¹ Men det gäller enbart om det inte finns stöd för att det skett något felaktigt. Finns det stöd för misstankarna är det lekmannarevisorns skyldighet att meddela felaktigheterna och inte rekommendera ansvarsfrihet och/eller att balans- och resultaträkning inte fastställs.⁷²

Lekmannarevisorn har ett ansvar som liknar det ansvar styrelsemedlemmarna har, på så sätt att de anledningar som ligger till grund för att en styrelsemedlem ska bli ansvarig liknar de för lekmannarevisorn.⁷³ Därför är det av vikt att reda ut om lekmannarevisorn i den ideella föreningen är syssloman eller inte. Utifrån HB 18 kap. 1 § blir man syssloman då man för huvudmannens räkning utför ett uppdrag, vilket stämmer överens med vad som sker för lekmannarevisorn. Stämman väljer denna person till att utföra deras revision, således blir lekmannarevisorn syssloman åt föreningen och har därmed ett ansvar att utföra vad den åtagit sig. Skulle lekmannarevisorn missköta sig blir reglerna i HB 18 kap. § 3-4 tillämpliga på samma sätt som för styrelseledamöterna.

För att föreningen ska kunna kräva skadestånd av lekmannarevisorn krävs det att de enligt HB 18 kap. 9 § lämnar en sådan talan inom ett år från det att årsredovisning och revisionsberättelse har lagts fram. Skadeståndet kommer då om det beviljas ersätta den skada som lekmannarevisorn vållat. För att skadestånd ska bli aktuellt krävs att lekmannarevisorn medverkat till att någon intressent drabbats av en ekonomisk skada. Förutsättningarna är således att lekmannarevisorn misskött sin granskning av organisationens skötsel, samt att skadan har uppkommit på grund av att den drabbade litat på att lekmannarevisorn utfört sitt uppdrag på ett korrekt sätt.⁷⁴ För att kräva skadestånd enligt SKL 2 kap. 2 § måste även lekmannarevisorn begått ett brott. Har inget brott begåtts bör bestämmelserna i HB 18 kap. bli tillämpligt, då lekmannarevisorn i form av syssloman misskött sig gentemot huvudmannen.

Har lekmannarevisorn begått ett brott som lett till skada för föreningen har styrelsen alltid rätt att stämna lekmannarevisorn.⁷⁵ En enskild medlem kan inte stämna lekmannarevisorn för något som skadat föreningen, utan stämman måste stå bakom beslutet. Det finns dock situationer då lekmannarevisorn kan bli stämd av en enskild medlem i föreningen. Det kan endast ske om den enskilde medlemmen har drabbats av direkta skador, samt att skadorna drabbat medlemmen på annat sätt än att föreningen har förlorat pengar. Det kan exempelvis handla om att en medlem har lånat ut pengar till föreningen och fått felaktig information om föreningens ekonomi av lekmannarevisorn. Har medlemmen då lånat ut dessa pengar för att den litade på lekmannarevisorns uppgifter kan domstolen pröva dennes stämning. Stämningen kommer då inte aviseras från en föreningsmedlem, utan medlemmen anses vara en utomstående privatperson.⁷⁶

---

⁷⁰ Lundén & Lindblad. *Ideella föreningar* s 121.

⁷¹ i b.

⁷² i b.

⁷³ Stattin s 483.

⁷⁴ Broberg et al. s 122.

⁷⁵ A a s 115.

⁷⁶ A a s 118.

Det är möjligt att teckna en försäkring som gäller för styrelsen och då även lekmannarevisorn, denna försäkring täcker eventuella skadeståndskrav som kan uppkomma.⁷⁷ En sådan försäkring kan täcka sådant som kan uppkomma då lekmannarevisorn varit vårdslös och kan liknas med en drulleförsäkring.⁷⁸ Som privatperson finns det också ett skydd i hemförsäkringen, det är dock inte ett specifikt skydd för revisorsuppdrag utan är ett rättsskydd för privatpersoner mot kostnader i samband med rättsliga tvister eller skadeståndskrav. Observera att dessa försäkringar ofta är beloppsbegränsade.⁷⁹ Det bör dock kunna antas att en lekmannarevisor som ej får lön i en liten ideell förening agerar i form av privatperson. Även de ansvarsförsäkringar som tecknas speciellt för lekmannarevisorn är ofta beloppsbegränsade och det är inte säkert att den gäller för just det uppdrag som lekmannarevisorn har.

4.5 Sammanfattning

Lekmannarevisorns uppgifter är främst att granska styrelsens arbete, men det är även lekmannarevisorns ansvar att se till så att föreningen har rätt försäkring. Till stämman ska lekmannarevisorn skriva en revisionsberättelse som rekommenderar stämman att lämna eller inte lämna ansvarsfrihet till styrelsen. En lekmannarevisor får inte vara jävig, det vill säga till exempel ha en relation med någon i styrelsen. Det bör vara möjligt att göra vissa analogier utifrån lagen om ekonomiska föreningar samt RevL, dessa analogier bör dock göras med försiktighet samt sunt förnuft. För att föreningen ska kunna kräva lekmannarevisorn på skadestånd krävs det att lekmannarevisorn antingen begått ett brott som lett till ekonomisk skada eller att lekmannarevisorn i form av syssloman vållat en skada för huvudmannen, det vill säga föreningen.

---

⁷⁷ SRF.

⁷⁸ Broberg et al. s 112.

⁷⁹ IF.

5 Analys

5.1 Lekmannarevisorns bakgrund

En aspekt som är väldigt viktig för att kunna göra en korrekt bedömning av lekmannarevisorns ansvar är vad denne har till yrke i sin vardag. Är lekmannarevisorn en auktoriserad revisor har det ingen betydelse att denne endast är lekmannarevisor i en ideell förening. Auktoriserade revisorer måste upprätthålla yrkets förtroende även utanför arbetet. Om en auktoriserad revisor skulle göra ett dåligt eller bristfälligt jobb som lekmannarevisor skulle förtroendet för revisorsyrket riskera att gå förlorat. Situationen kan jämföras med advokater som inte kan begå brott på sin fritid för att sedan gå till jobbet som vanligt. Inom sådana yrken gäller det att upprätthålla förtroendet både på och utanför arbetsplatsen. Utifrån Revisorsnämndens beslut är revision alltid revision, det spelar således ingen roll vad objektet för revisionen är.⁸⁰ Jag anser därför att ansvaret för en lekmannarevisor bör bli större om denne är auktoriserad eller arbetar med revision. En lekmannarevisor som inte arbetat med revision tidigare bör därför inte kunna hållas ansvarig på samma sätt som den auktoriserade, även om själva uppdraget och uppdragsbeskrivningen i den ideella föreningen är densamme för båda.

Även de som inte arbetar som revisorer kan ha kunskap om hur en revision ska utföras. Lagen om ekonomiska föreningar anger att lekmannarevisorn ska ha den kunskap som krävs för det uppdrag som ska utföras, något motsvarande finns inte för ideella föreningar. Däremot bör det vara av samma vikt att lekmannarevisorn i den ideella föreningen har den kunskap som krävs för uppdraget. Kravet på kunskap bör således kunna tolkas analogt. Lekmannarevisorn ska därmed besitta den kunskap som krävs för att fullgöra sitt uppdrag. Saknar lekmannarevisorn kunskap och gör ett fel på grund av det kan utgången bli olika beroende på stämmans agerande. Om stämman valt en lekmannarevisor som de trots haft den kunskap som krävts, och lekmannarevisorn själv uppgett att den hade nödvändig kunskap, bör ansvaret för lekmannarevisorn bli större, eftersom lekmannarevisorn då vilselett stämman.

Om ingen av medlemmarna är villig att ta på sig lekmannarevisorsposten kan stämman till slut känna sig tvungna att övertala någon att ta på sig den. Är det så att lekmannarevisorn inte alls har den kunskap som krävs och stämman är väl medveten om denna brist är det stämman som får skylla sig själva. Eftersom stämman då visste att förkunskaperna var dåliga kan de inte ställa samma krav som de kunnat om de anlitat en auktoriserad revisor, eller en lekmannarevisor som hade den kunskap som krävdes för uppdraget. Resonemanget kommer ifrån reglerna i HB 18 kap, eftersom lekmannarevisorn då blir syssloman åt stämman. Utifrån reglerna i HB 18 kap. 4 § får stämman skylla sig själva om de anlitat en person som de redan innan visste saknade det som krävdes. Dock kommer ord stå mot ord vid ett skadeståndsanspråk, eftersom lekmannarevisorn kommer hävda att denne blivit övertalad medan stämman kommer hävda att lekmannarevisorn frivilligt tog på sig posten. Skulle dessa regler vara mer tydliga skulle det vara lättare för stämman att veta att de måste ta lite mer i beaktande vid valet av lekmannarevisor. Här finns föreningsseden som ett rättesnöre, men då den seden handlar mer om hur styrelsen och dess arbete ska utföras är den sannolikt inte till hjälp varken för lekmannarevisorn eller stämman.

Det är även av vikt för lojaliteten hur stor kunskap lekmannarevisorn har kring det uppdrag som ska utföras. Deegan⁸¹ skriver att en revisor som inte har den kunskap som krävs riskerar

---

⁸⁰ Revisorsnämnden. D 5/97.

⁸¹ Deegan & Unerman s 148.

att agera utifrån vad som gynnar denne personligen. Ett sådant agerande kan få konsekvenser för hela föreningen då lekmannarevisorn har en utsatt roll. I en liten ideell förening bör de flesta som är engagerade känna varandra eller i alla fall känna till varandra. Handlar det om en idrottsförening kan det till exempel vara så att alla engagerades barn spelar i samma lag. Dessa förutsättningar kan lätt skapa en stämning och attityd av att det är viktigt att hålla sig vän med alla och inte sticka ut. Av den orsaken kan det vara svårt för en lekmannarevisor att påpeka ett fel som styrelsen gjort då andra faktorer kan spela in. Till exempel rädsla för att ens barn ska bli retad på grund av det föräldern i egenskap av lekmannarevisor gjort. Risken för att lekmannarevisorn väljer att blunda för ett misstag som styrelsen gjort bör bli större om lekmannarevisorns kunskaper är bristfälliga. Finns dock kunskapen om vad revision verkligen handlar om, nämligen att se till så att styrelsen gjort sitt jobb och inte att försöka sätta dit någon, kommer lekmannarevisorn göra ett bättre jobb. Förkunskaperna blir därmed inte bara avgörande för hur stort ansvar lekmannarevisorn kan komma att ställas inför, det kan således även vara av stor betydelse för lekmannarevisorns lojalitet.

Huruvida lekmannarevisorn får betalt för sitt uppdrag eller inte bör göra stor skillnad för ansvarsfrågan. Får lekmannarevisorn betalt anser jag att stämman bör kunna ställa högre krav, eftersom det då blir ett ännu tydligare avtal samt att det blir tydligt att lekmannarevisorn förväntas utföra och leverera något. Skulle det vara arvodesfritt visar det att stämman inte lägger så stor vikt vid lekmannarevisorns arbete, eller att kraven inte är lika hårda. Med tanke på att det är en liten ideell förening behöver det inte handla om stora summor, 500 kr kan i sammanhanget anses göra stor skillnad jämfört med ingen betalning alls. Summan blir inte det avgörande, utan den stora frågan är i fall lekmannarevisorn får betalt för sitt uppdrag eller inte. För lekmannarevisorns skull kan det vara bättre att göra uppdraget utan betalning, då ansvaret och kravet på denne torde minska.

5.2 Utförandet av revisionen

Idrottsföreningarna har som nämnts i kapitel 2.4 valt att tolka RF:s normalstadgar som att det måste finnas minst två revisorer, då RF benämnt dessa som revisorerna. Det finns både för- och nackdelar med den tolkningen. Väljer föreningarna att i sina egna stadgar följa RF:s normalstadgar bör de ha två revisorer, men varje förening styrs utifrån sina egna stadgar. Det kan dock vara så att de till exempel inte får de bidrag som kan vara nödvändiga om de inte följer de krav som RF satt upp. Att ha ett krav på två revisorer kan vid en första anblick anses som något positivt då dessa kan avlasta varandra och dela på ansvaret. Dock kan det få negativa konsekvenser för föreningen, eftersom stämman då måste hitta två kandidater för uppdraget. Eftersom de små ideella föreningarna ofta består av till exempel engagerade föräldrar finns risken att kravet på två revisorer gör processen att hitta kandidater ännu svårare, samt att risken för att de blir övertalade mot sin vilja ökar. Föreningen blir förlorare genom att de krav de kan ställa på sina lekmannarevisorer minskar och anledningen till att man har en revisor försvinner då revisorerna inte vet vad de ska göra. Risken är även stor att lekmannarevisorer litar på varandra, det vill säga att de inte anstränger sig utan tror att den andre har gjort revisionen. För lekmannarevisorer bör ett sådant agerande kunna vara något som faller under oaktsamhet och de kan således bli ansvariga för att de inte upptäckt ett fel de borde upptäckt. Det borde därför ligga i RF:s intresse att förtydliga vad som gäller kring antalet revisorer, både för lekmannarevisorer, men framförallt för föreningens skull.

RF har i sina normalstadgar även angett att alla lekmannarevisorer ska utföra revisionen utifrån god revisionsd. Därför är det många idrottsföreningar som även angett det i sina egna stadgar. Här kan det ifrågasättas om RF vet vilket krav de ställer på sina föreningar. Som

auktoriserad revisor krävs det åtta års erfarenhet av såväl praktisk som teoretisk kunskap inom revision. Men som lekmannarevisor förväntas man agera utifrån god revisions sed utan någon utbildning överhuvudtaget. God revisions sed regleras i RevL och bryter man mot det bör det kunna anses som att uppdraget har missköts. Det har dock inte gått att finna något rättsfall där en lekmannarevisor blivit dömd på grund av att denne brutit mot god revisions sed, men att agera utifrån god revisions sed är något som innefattar ett stort ansvar. Genom att kräva det av sina lekmannarevisorer lägger man ett stort ansvar på dem. För att komma runt det stora ansvaret bör RF istället rekommendera att lekmannarevisorerna ska försöka eftersträva eller förhålla sig till det, men inte att revisionen ska utföras enligt god revisions sed. För RF handlar denna definition mest troligt om okunskap, att agera efter god revisions sed verkar som något bra att eftersträva. Vad de mest troligt inte tänkt på är att det skapar en större press på de som ska ta på sig ansvaret, och svårigheten att hitta en lämplig kandidat ökar. Eftersom att de kandidater som faktiskt vet vad det handlar om och således även de som vet om svårigheterna riskerar att inte vilja ta på sig uppdraget. Vilket i sin tur ökar risken för att stämman måste övertala någon att ta på sig lekmannarevisorns rollen, vilket resulterar i att lekmannarevisorn inte har en aning om vad som krävs av denne, samt att stämman då inte kan kräva så mycket av lekmannarevisorn. Kravet på god revisions sed är således ett ogrundat krav som andra föreningar inte bör eftersträva.

Revisionsberättelsen är det viktigaste som lekmannarevisorn utför, och även det enda egentligen konkreta. Det är även här jag anser att det största ansvaret för lekmannarevisorn föreligger. Om lekmannarevisorn rekommenderar att styrelsen lämnas ansvarsfrihet av stämman fastän de har gjort något felaktigt har lekmannarevisorn agerat felaktigt. Då har även föreningens chans att få skadestånd gått förlorad, eftersom de då godkännt det som styrelsen gjort under året. Det finns dock en möjlighet att kräva skadestånd även efter att ansvarsfrihet har lämnats, då krävs det att stämman inte kände till alla omständigheter när de beviljade ansvarsfrihet. Det är således vid en sådan situation lekmannarevisorn borde ha påvisat att styrelsen gjort något konstigt. Har lekmannarevisorn inte meddelat stämman om felaktigheten genom sin revisionsberättelse kan lekmannarevisorn bli ansvarig och därmed krävd på skadestånd. Det är alltså i det här skedet som lekmannarevisorn kan påvisa att den har fullgjort sitt uppdrag, varför det är av stor vikt att stämman ser till att lekmannarevisorn förstår det. Har lekmannarevisorn inte den kunskap som krävs för att upptäcka ett fel och ta upp det i revisionsberättelsen bör stämman heller inte kunna hålla lekmannarevisorn ansvarig.

5.3 Ansvarsfrågan

Frågan är då när en lekmannarevisor faktiskt kan bli ansvarig. För att skadestånd ska bli aktuellt bör det vara något relativt stort som skett. Med tanke på de regler som finns för styrelseledamöter och revisorer i andra associationer krävs att handlingen begåtts på grund av oaktsamhet eller uppsåt, bör dessa kriterier således även gälla för lekmannarevisorn. Skulle lekmannarevisorn begå ett brott kommer denne ställas inför rätta för brottet, då saknar det betydelse huruvida lekmannarevisorn blivit övertalad eller inte. Att begå ett brott är något som bör vara en medveten handling och således inget som sker av oaktsamhet eller på grund av okunskap. Lekmannarevisorns främsta uppgift är att kontrollera så att styrelsen skött sina uppgifter, lekmannarevisorn har därför oftast själv inte tillgång till föreningens pengar. Att lekmannarevisorn då av oaktsamhet skulle råka ta pengar eller liknande förefaller högst osannolikt, varför handlingen bör vara gjord med uppsåt. Ansvarsfrågan blir dock svårare när frågan är huruvida lekmannarevisorn bör ha upptäckt ett fel som någon annan har gjort, det vill säga misstag på grund av oaktsamhet.

En stor del i ansvarsfrågan beror på hur tillsättandet av lekmannarevisorn har gått till, det vill säga vad stämman visste om lekmannarevisorns kunskaper. En duktig lekmannarevisor bör följaktligen ha lättare att bli skadeståndsansvarig än en med sämre kunskaper, vilket kan uppfattas som motsägelsefullt. Begår lekmannarevisorn ett brott, till exempel förskingring eller annat så bör det inte vara någon diskussion, men då har lekmannarevisorn heller inte gjort det av misstag och det är inte längre på grund av okunskap eller ovisshet som lekmannarevisorn blir ansvarig. Är lekmannarevisorn helt okunnig inom området och är övertalad att ta på sig rollen så bör bedömningen göras utifrån omständigheterna. Vad som anses med oaktsamhet för en person med stor kunskap inom revision jämfört med en person som knappt vet vad bokföring är bör vara olika. Det bör således inte finnas någon specifik gräns för vad som anses som oaktsamhet eller inte, här får en samlad bedömning göras utifrån lekmannarevisorns förkunskaper, stämmans tillsättande samt omfattningen av den skada som skett.

I sak är det inget konstigt med de uppgifter som lekmannarevisorn ska utföra, problemet är dock att lekmannarevisorn inte alltid vet att det är just dessa uppgifter som ska utföras. Skulle fallet vara så att lekmannarevisorn inte sett till så att föreningen har de försäkringar som krävs kan det få konsekvenser för både lekmannarevisorn och föreningen. Om lekmannarevisorn inte blivit informerad om att försäkringsfrågan ingår i dennes uppgifter och heller inte har några förkunskaper om vad som förväntas bör lekmannarevisorn heller inte bli ansvarig. Det blir då föreningsmedlemmarna som tillsatte en ovetande revisor som får skylla sig själva. Tillsätter stämman en lekmannarevisor utan att informera om vad de kräver av denne bör de inte kunna hålla den ansvarig för det senare. Då lekmannarevisorn blir en syssloman åt stämman enligt HB 18 kap, är det viktigt att det är uttalat vad lekmannarevisorn åtar sig att göra för att veta vad stämman senare kan kräva. Tillsätter stämman däremot en auktoriserad revisor eller en lekmannarevisor som arbetar inom revision bör stämman kunna förutsätta att lekmannarevisorn vet vad som krävs och vilka uppgifter som ska utföras. Det bör således vara viktigare för en lekmannarevisor med stor insikt och kunskap i revision att verkligen se till så att föreningen har de försäkringar som krävs jämfört med en helt ovetandes, där stämman bör bli de som får ta smällen.

5.4 Skadestånd

För att skadeståndsansvar enligt SKL 2 kap. 2 § ska bli aktuellt måste det röra sig om en ren förmögenhetsskada, vilket det oftast bör vara i en ideell förening. Eftersom en lekmannarevisor agerar utifrån föreningens intressen kan en skada nästan alltid anses vara av ekonomisk karaktär. Skulle lekmannarevisorn exempelvis råka skada någons bil är det lekmannarevisorn som person, och inte som syssloman, som blir ansvarig och det har då inget med föreningen att göra. För att SKL 2 kap. 2 § ska bli aktuell måste den ekonomiska skadan föregåtts av ett brott. Därför kan ett misstag som lekmannarevisorn gjort som lett till en ekonomisk skada för föreningen, men inte begåtts av ett brott utan av oaktsamhet, inte leda till ett skadeståndsansvar enligt SKL 2 kap. 2 §. Har lekmannarevisorn däremot begått ett brott, till exempel förskingring, som lett till en förmögenhetsskada för föreningen bör lekmannarevisorn bli dömd för brottet samt att betala skadestånd till föreningen. Som styrelseledamot blir man i och med inträdandet i styrelsen syssloman i enighet med bestämmelserna i HB 18 kap. Detsamma bör gälla för lekmannarevisorn eftersom denne väljs av stämman för att utföra ett uppdrag och bör då bli syssloman åt stämman. En handling som sker på grund av oaktsamhet kan därför leda till skadestånd på grund av att lekmannarevisorn, i form av syssloman, brustit i sin uppgift mot huvudmannen och blir då ansvarig enligt reglerna i HB 18 kap. 4 §.

En aspekt som kan vara viktig att tänka på gällande ansvarsfrågan är att politikerna vill minska ansvaret för revisorerna. De föreslog i en utredning, se kap 2.2 ovan, att införa ett maxbelopp för skadestånd för auktoriserade revisorer. Trots att förslaget inte gäller lekmannarevisorer kan det ändå visa på åt vilket håll det lutar. Genom att politikerna lägger in ett maxbelopp tyder det på att de vill öka ansvaret på VD och styrelseledamöter och därmed är det inte revisorn som har hela ansvaret. Något som för en lekmannarevisor skulle kunna tolkas som att ansvaret inte bara ligger på lekmannarevisorn, utan styrelsen har också ett ansvar att se till så att föreningen sköts som den ska. För att slippa det ansvar som kan bli om lekmannarevisorn begår ett misstag som skadar föreningen kan en försäkring som täcker eventuella skadestånd tecknas. Det kan dock vara onödigt, genom att det inte är någon universallösning mot allt som kan uppkomma, utan lekmannarevisorn bör innan fundera över hur stora kostnader denna kan tänkas ådra sig och hur föreningen ser ut i allmänhet. Är det en liten och välskött förening kan en sådan försäkring vara en onödigt dyr försäkring som kostar mer än vad ett eventuellt skadestånd skulle göra.

5.5 Auktorisationstvång

För att kringgå problematiken kring ansvarsbilden för lekmannarevisorn finns alternativet att alla ideella föreningar måste ha en auktoriserad revisor. För att kunna lagstifta om ett sådant krav, trots avsaknad av lag kring ideella föreningar, bör det i sådana fall skrivas in i RevL. Ett sådant tvång är dock ingen lösning som gynnar föreningarna i slutändan. Det kan tyckas enkelt för många att anlita en auktoriserad revisor så de kan vara säkra på att revisionen blir korrekt utförd, samt att de inte behöver fundera över huruvida de får skylla sig själva för att de tillsatt en revisor med för lite kunskaper. Däremot blir det en kostsam trygghet, för de små föreningarna kan ett revisorsarvode på 7000 kr bestå av deras samtliga intäkter och en sådan lag skulle stjälpas hela föreningen. Generellt måste föreningarna ta i beaktande deras storlek, det kanske är en så pass liten förening att all formalia känns överdriven och onödig. Men revisorns uppgift i föreningen är att skydda medlemmarnas intressen. De små föreningarna som inte behöver en auktoriserad revisor har heller inte så mycket att skydda, deras tillgångar är ofta begränsade och de bedriver inte näringsverksamhet, eftersom de då måste ha en auktoriserad revisor. Därför kan en lekmannarevisor inte åsamka så stor skada, varken för föreningen eller för sig själv. Skadestånd finns till för att ersätta den skada som uppkommit och i en liten förening med liten ekonomi kan den skadan av naturliga orsaker inte bli så stor. Så ett lagtvång att införa auktoriserade revisorer för alla ideella föreningar skulle mest troligt leda till fler nackdelar än fördelar då kostnaderna skulle öka markant. Att lagstiftaren skulle gå åt det hållet är även det osannolikt med tanke på att revisionsplikten för små bolag är avskaffad sedan några år tillbaka.

5.6 När blir lekmannarevisorn jävig?

Ur ett logiskt perspektiv bör det vara samma jävsregler för ideella föreningar som det är för ekonomiska föreningar. Därför bör det vara möjligt att göra en analog tolkning av de krav som sätts på revisorn i en ekonomisk förening. Tillsätter stämman en lekmannarevisor som är jävig kommer denne inte att göra ett lika bra jobb som en icke jävig. Det är även här problemet med lojalitet kommer in, vem är lekmannarevisorn mest lojal mot, är det föreningens medlemmar eller är det kompisen i styrelsen? Genom att försöka undvika sådana situationer så långt det är möjligt minskar risken för att utsätta lekmannarevisorn för det svåra beslutet. Att undvika en sådan situation kan dock vara lättare sagt än gjort då föreningarna ofta är små och många troligtvis känner varandra privat. Så även om de inte har en relation enligt lagen, kan det ändå bli väldigt känsligt för den enskilde som kan uppleva sig som jävig. Föreningen bör därför sträva efter att ha en så oberoende lekmannarevisor som möjligt, vilket

även bör ligga i stämmans åtanke inför valet av lekmannarevisor. Desto mer oberoende lekmannarevisorn är, desto mer objektivt och rättvisande arbete kommer denne utföra, varför jävsreglerna bör vara desamma även för lekmannarevisorer i ideella föreningar.

Är lekmannarevisorn jävig blir föreningen lidande eftersom revisionen blir drabbad. Skulle det framkomma att lekmannarevisorn valt att bortse från ett misstag eller liknande kan lekmannarevisorn därför bli ansvarig. Det verkar dock inte troligt att lekmannarevisorn kan bli skadeståndsskyldig för att enbart vara jävig utan att också ha åsamkat en skada. Det måste finnas en skada som lekmannarevisorn kan ersätta för att ett skadeståndsansvar ska bli aktuellt, vilket inte kan ske om ingen skada faktiskt har skett. Även om det är en ideell förening har lekmannarevisorn ett stort ansvar, missköter denne sitt uppdrag kan det skada förtroendet för hela revisorsbranschen. Något som revisorsförbundet borde vara rädda för och det bör ligga i deras intresse att förtroendet upprätthålls, varför det är av stor vikt att den lekmannarevisor som väljs inte är jävig. På lång sikt skulle det annars kunna finnas en risk att revisionsbyråerna lobbar för en ny lagstiftning så att även de ideella föreningarna måste ha en auktoriserad revisor. Ett sådant argument skulle böttna i att revisionsplikten är avskaffad för mindre bolag och kundunderlaget för revisorerna därmed har minskat.

5.7 Analogier

De lagar som bör kunna användas för att göra analogier till lekmannarevisorer bör främst vara lagen om ekonomiska föreningar, RevL och ABL. Att det i ett förarbete till ABL stod att det inte ska skiljas på revision och revision är ett bevis på att revision just är revision. Det spelar således ingen roll hur eller vad som ska revideras, vilket styrker det som tidigare sagts om att en jävig lekmannarevisor förstör mer än bara för den egna föreningen, då förtroendet för hela branschen går förlorat. Dock är frågan om man utifrån förarbetet kan anse att en lekmannarevisor ska jämföras med en auktoriserad revisor? En sådan slutsats kan vara svår att dra då det är många parametrar som är osäkra. Det är till exempel inte klart vilken typ av ideell förening som menas i förarbetet, om det är en ideell förening som ändå måste ha en auktoriserad revisor kommer det inte påverka synen på lekmannarevisorn i den ideella föreningen. Således går det inte att dra några slutsatser om huruvida ABL:s regleringar om revisorer kan användas även för lekmannarevisorer i ideella föreningar. Här är det dock viktigt att ta i beaktande att en ideell förening ofta har ett ideellt ändamål, och det är således det som är verksamhetens syfte. Vilket skiljer sig jämfört med ett aktiebolag, vars syfte är att leverera vinst. Utifrån den aspekten är det svårt att dra paralleller från ABL till ideella föreningar, då de har helt olika syften och det är svårt att avgöra om ändamålet överträts utifrån ABL:s regler.

En lekmannarevisor kan inte beviljas ansvarsfrihet på samma sätt som en styrelse, vilket innebär att lekmannarevisorn inte kan andas ut efter stämman. Däremot krävs det för revisorer i ekonomiska föreningar att stämman måste ha tagit upp ett missnöje mot revisorn och att stämman ämnar föra en skadeståndstalan. Minst en tiondel av de röstberättigade måste då ställa sig bakom beslutet för att det ska vara möjligt att gå vidare i ärendet. Något liknande finns inte för ideella föreningar, medlemmarna i en ideell förening saknar därmed formella regler för vad som krävs för att kunna gå vidare till domstol mot en lekmannarevisor. Genom att tillämpa den regeln även för ideella föreningar skulle det skapa trygghet både för föreningen och lekmannarevisorn, genom att de då vet hur förfarandet ser ut. Dock bör kravet på minoritet inte vara detsamma med tanke på att det inte finns bestämt hur många medlemmar en ideell förening behöver ha, här blir det återigen stadgarna som blir avgörande för hur förfarandet ska gå till.

6 Sammanfattning och avslutande slutsats

6.1 Tolkning av andra lagar

Jag har i analysen diskuterat huruvida ansvaret för en lekmannarevisor kan liknas med ansvaret för en auktoriserad revisor. Ansvaret för en lekmannarevisor är dock väldigt ringa i förhållande till den auktoriserade revisorn, trots att regeringen i sin proposition angett att det inte finns någon anledning att skilja på revision i ideella föreningar och den i ett företag. Dock har det inget med lekmannarevisorn att göra utan syftar endast till revisionen. Det finns således inget som tyder på att lekmannarevisorns ansvar ska vara i samma omfattning som den auktoriserades. Det finns därför ingen anledning att tro att ABL:s regler om revision skulle kunna tolkas analogt för lekmannarevisorer i ideella föreningar.

En lekmannarevisor i en ideell förening behöver inte förhålla sig till god revisionsred, så länge det inte står i föreningens stadgar. De föreningar som följer RF:s normalstadgar måste däremot följa god revisionsred, vilket innebär ett större ansvar för dessa lekmannarevisorer. För att underlätta för föreningarna bör RF släppa på det kravet, eftersom det kan försvåra tillsättandet av lekmannarevisorer då kraven i och med god revisionsred kan bli för höga. För stora svårigheter med att tillsätta en lekmannarevisor kommer öka risken för att stämman övertalar någon som saknar kunskap, vilket leder till att stämmans kontroll minskar.

Vidare diskuterade jag om det skulle vara aktuellt att införa krav på att alla ideella föreningar måste ha auktoriserade revisorer. Genom ett sådant krav skulle problematiken kring vem som bär ansvaret, stämman eller lekmannarevisorn, försvinna. Dock skulle ett sådant krav vara väldigt kostsamt i förhållande till de fördelar det skulle generera. Eftersom de föreningar som inte behöver auktoriserade revisorer är relativt små, ekonomiskt sett, kan skadan inte bli så stor, varken för lekmannarevisorn eller föreningen. Att behålla de regler som finns för lekmannarevisorer i ideella föreningar idag bör därför inte vara något problem, en åtstramning av dessa regler skulle istället kunna leda till att många ideella föreningar inte har råd att fortsätta med sin verksamhet.

6.2 Lekmannarevisorns faktiska ansvar

För att besvara hur ansvarsfrågan för en lekmannarevisor i en ideell förening ser ut är det några frågor som jag försökt fokusera på. Det finns således inget tydligt svar som gäller för alla lekmannarevisorer, utan det beror på omständigheterna kring föreningen och lekmannarevisorn. Generellt kan dock sägas att lekmannarevisorn i en liten ideell förening är relativt skyddad. Det är således inte så mycket som kan hända för att denne ska bli ansvarig, så länge inget brott har begåtts av lekmannarevisorn. Den lekmannarevisor som blir tillsatt ska dock vara så opartisk som möjligt för att kunna göra en korrekt revision av föreningen. Därför anser jag att det är av vikt att lekmannarevisorn inte är jävig eller på annat sätt står i beroendeställning till någon i styrelsen.

Det är av stor vikt för bedömningen om ansvar hur stora lekmannarevisorns förkunskaper var innan denne blev lekmannarevisor. Är revisor dennes profession anser jag att kraven kommer vara mycket större på den lekmannarevisorn jämfört med en lekman med mycket knappa kunskaper. Vid ett sådant tillfälle är det stämman som får ta ansvaret, eftersom de tillsatt en lekmannarevisor som inte hade de kunskaper som krävdes för uppgiften. Samma kommer ske om stämman övertalar någon att ta på sig lekmannarevisornsrollen. Det vill säga att den som

tar på sig det inte vet vad den tackar ja till, utan känner sig tvingad att tacka ja för att föreningen ska kunna fortsätta sin verksamhet. Vid en sådan situation anser jag att stämman heller inte kan ställa så höga krav på lekmannarevisorn. Här kan dock diskuteras hur bevisbördan vid ett sådant tillfälle ser ut, ord kommer stå mot ord. Jag anser att om stämman inte har något som styrker att lekmannarevisorn har de kunskaper som krävs bör stämman få skylla sig själva.

Vidare diskuterade jag vilka lagar som blir aktuella om lekmannarevisorn faktiskt gjort sig skyldig till något som föreningen vill kräva skadestånd för. Om lekmannarevisorn gjort ett misstag som lett till ekonomisk skada för föreningen, och skadan har uppkommit på grund av lekmannarevisorns oaktsamhet eller uppsåt, kan föreningen kräva denne på skadestånd enligt SKL 2 kap. 2 §, förutsatt att ett brott har begåtts. Har inget brott begåtts kan föreningen få skadestånd enligt reglerna i HB 18 kap. 4 §, då lekmannarevisorn i egenskap av syssloman inte fullgjort sitt uppdrag mot huvudmannen och därmed vållat föreningen skada.

Sammanfattningsvis kan dock sägas att desto kunnigare lekmannarevisorn är, desto större är risken att denne kan bli skadeståndsansvarig. Dock blir detta en paradox, eftersom en kunnig lekmannarevisor vet vad uppdraget innebär och därmed inte borde göra något misstag på grund av oaktsamhet eller uppsåt, således är risken att denne ska bli ansvarig mindre. Därför är risken för att en lekmannarevisor med små kunskaper inom ämnet och som mer eller mindre blivit påtvingad lekmannarevisorsrollen ska kunna bli ansvarig för något som den gjort, eller missat att göra, väldigt liten. Det bör således inte vara någon större personlig risk att bli lekmannarevisor i en liten ideell förening, så länge lekmannarevisorn försöker göra uppdraget på ett korrekt sätt och inte begår något brott. Dock kan det vara en större skada för föreningen då revisionen inte blir korrekt utförd och de kan riskera att bli ansvariga för misstagen själva, då de inte kan belasta lekmannarevisorn.

6.3 Förslag till vidare forskning

Det finns även efter denna studies genomförande lite skrivet inom området, varför det fortfarande finns ett tomrum att fylla. För att tydliggöra osäkerheten kring ideella föreningar hade det varit intressant med en kvalitativ undersökning för att undersöka hur föreningarna och revisorerna själva upplever ansvarsfrågan. Utifrån den aspekten hade det även varit av intresse att undersöka huruvida medlemmarna själva, det vill säga stämman, är medveten om deras ansvar kring lekmannarevisorn. Huruvida de är medvetna om att de inte kan skylla på lekmannarevisorn om de tillsatt denne utan att veta att den har de kunskaper som krävs för uppdraget. Vidare skulle det även vara av intresse att gå in ännu djupare i de lagar som finns kring revision och föreningsliv, då denna studie ämnade reda ut ansvarsfrågan fanns inte tiden till att göra djupdykningar i en specifik lag, utan de berörda lagarna berördes på ett ytligare plan.

Källförteckning

Offentligt tryck

Prop 2000/01:146. *Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet.*

Nerep, Erik. *Kartläggning av ideella föreningsars rättsliga villkor*, 2007-05-02, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, dnr IJ2007/209/D

SOU 2008:79. *Revisorers skadeståndsansvar.*

Litteratur

Broberg, Anette, Lundén, Björn & Ohlsson, Gunnar. *Revision: praktisk handbok för revisorer i ideella föreningar, bostadsrättsföreningar och ekonomiska föreningar*, 3. uppl., Björn Lundén information, Näsvisken, 2002.

Deegan, Craig & Unerman, Jeffrey. *Financial accounting theory*, 2. European ed., Mc Graw-Hill Education, Maidenhead, 2011.

Hemström, Carl & Giertz, Magdalena. *Bolag Föreningar Stiftelser – en introduktion*. 8 uppl. Norstedts, 2014.

Hemström, Carl & Giertz, Magdalena. *Föreningar: om ekonomiska och ideella föreningar samt något om stiftelser*, 2. uppl., Litteraturcompagniet, Uppsala, 2011.

Ingblad, Sten-Eric & Fagerberg, Kerstin. *Externredovisningen i lagen. D. 2, Bokföringslagen och Revisionslagen*, Sveriges verkstadsindustrier, Stockholm, 2001.

Lehrberg, Bert. *Praktisk juridisk metod*, 7. uppl., Iusté, Uppsala, 2014.

Lundén, Björn & Lindblad, Jan. *Ideella föreningar: [skatt, ekonomi, juridik]*, 8., [uppdaterade] uppl., Björn Lundén information, Näsvisken, 2011.

Lundén, Björn. *Redovisning i ideella föreningar*, 7. uppl, Björn Lundén information, Näsvisken, 2011.

Lundén, Björn. *Styrelsearbete i föreningar: [ideella föreningar, ekonomiska föreningar, bostadsrättsföreningar, samfällighetsföreningar]*, 2., [uppdaterade] uppl., Björn Lundén information, Näsvisken, 2010.

PwC. *Ideella föreningar – regler, redovisning och skatter*. Studentlitteratur. 3e uppl. 2007.

Stattin, Daniel. Skadeståndsansvar i ideella föreningar. *SvJT* 2006 s. 470.

Tate, Stefanie L. Auditor Change and Auditor Choice in Nonprofit Organizations. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*: May 2007, Vol. 26, No. 1, pp. 47-70.

Publicerade rättsfall

NJA 1958 s. 438.

RH 2012:33.

Elektroniska källor

Bokföringsnämnden. *Bokföringsnämndens allmänna råd om redovisning av intäkter och kostnader i ideella föreningar och registrerade trossamfund*. 2002.

<http://www.bfn.se/redovisning/rad/bfnar02-8-grund.pdf>

Hämtad 2014-04-16

Bolagsverket. *Revisor – näringsdrivande ideell förening*. 2014.

<http://www.bolagsverket.se/ff/foreningsformer/ideell/starta/revisor-1.2924>

Hämtad 2014-03-13.

FAR. *Revisor*. 2014.

<http://www.far.se/Du-i-din-yrkesroll/Revisor/>

Hämtad 2014-04-07.

FAR. *God revisionssed*. 2014. <http://www.far.se/Du-i-din-yrkesroll/Revisor/Revision-andra-bestyrendeuppdrag-och-ovriga-granskningsuppdrag/God-revisionssed/>

Hämtad 2014-04-07

IF. *Hemförsäkring*. 2014.

<http://www.if.se/web/se/privat/forsakringar/hemforsakring/pages/hemforsakring.aspx>

Hämtad 2014-04-28

Revisorsnämnden. *Bli revisor*. 2014.

http://www.revisorsnamnden.se/rn/bli_revisor.html

Hämtad 2014-04-08

Revisorsnämnden. *D 5/97*. 1995.

http://www.revisorsnamnden.se/rn/showdocument/documents/praxisdokument/juli95_juni98/d975.pdf

Hämtad 2014-04-09

Riksidrottsförbundet. *Idrotten i siffror*. 2014.

http://www.rf.se/ImageVaultFiles/id_38292/cf_394/2012_Idrotten_i_siffror_-_r-tt.PDF

Hämtad 2014-03-13.

Riksidrottsförbundet. *RF:s stadgemall för idrottsföreningar*. 2013.

http://www.rf.se/ImageVaultFiles/id_35352/cf_394/RFs_stadgemall_f-r_idrottsf-reningar_2013.PDF

Hämtad 2014-03-13.

SISU. *Att vara föreningsrevisor*. 2014.

<http://www.sisuidrottsbocker.se/Root/Documents/2134/Att%20vara%20f%C3%B6reningsrevisor.pdf>

Hämtad 2014-04-08

Skatteverket. *Bokföringsskyldighet – ideella föreningar*. 2014.

<http://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/foreningar/ideellaforeningar/driva/bokforingsskyldighet.4.70ac421612e2a997f85800033022.htmlv>

Hämtad 2014-03-13.

SRF. *Viktigt med ansvarsförsäkring*. 2014.

<http://www.srfkonsult.se/viktigt-om-ansvarsforsakring/>

Hämtad 2014-04-25

Svenska Dagbladet. *Revisorn ska inte vara detektiv*. 2012.

http://www.svd.se/naringsliv/nyheter/sverige/revisorn-ska-inte-vara-detektiv_7624956.svd

Hämtad 2014-04-07

Verksamt. *Ideell förening*. 2014.

<https://www.verksamt.se/starta/valj-foretagsform/ideell-forening>

Hämtad 2014-04-24

Voluntarius. *God föreningsledning*. 2014.

<http://voluntarius.com/God-foereningssed.htm>

Hämtad 2014-04-25